

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/14-01/30

URBROJ: 65-14-02

Zagreb, 9. svibnja 2014.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, sukladno odredbi članka 32. stavka 7. Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja ("Narodne novine", broj, 143/12) dostavilo Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, aktom od 7. svibnja 2014. godine.

PREDSJEDNIK

Josip Leko

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO BRANITELJA

Zagreb, Savska cesta 66
KLASA: 564-06/14-0001/1
URBROJ: 522-05/2-14-23
Zagreb, 7. svibnja 2014.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Priljeno: 08-05-2014		
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.	
021-12/14-09/30	65	
Uredbeni broj	Pril.	Vrij.
522-14-01	3	-

HRVATSKI SABOR
Predsjednik Hrvatskog sabora, gospodin Josip Leko
Trg Svetog Marka 6, 10 000 Zagreb

PREDMET: Izvješće o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu
- dostavlja se -

Poštovani Predsjedniče Hrvatskog sabora,

Na temelju članka 32. stavak 7. Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja (dalje: Povjerenstvo), podnosi Izvješće o radu za 2013.g.

U prilogu dopisa dostavljamo Vam Zaključak Vlade Republike Hrvatske o prihvaćanju predmetnog Izvješća, koji je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 24. travnja 2014. godine.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK POVJERENSTVA
Predrag Matić
Predrag Matić, ministar branitelja

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/14-07/140
Urbroj: 50301-09/09-14-3
Zagreb, 24. travnja 2014.

gosp. Grgić *Tarja*

REPUBLICA HRVATSKA
MINISTARSTVO
ZAGREB

Primljeno:	27. 4. 2014.
Klasifikacijska oznaka	30.04.2014.
564-06/14-0001	1 CA
Uredbeni broj	10301-09/09-14-2217

MINISTARSTVO BRANITELJA

Predmet: Izvješće o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu
- Zaključak Vlade

U prilogu se dostavlja predmetni Zaključak, koji je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 24. travnja 2014. godine.

Prilog: 1

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju odredbe članka 31. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 150/2011), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 24. travnja 2014. godine donijela

ZAKLJUČAK

Prihvaća se Izvješće o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu, u tekstu koji je Vladi Republike Hrvatske dostavilo Ministarstvo branitelja aktom, klase: 564-06/14-0001/1, urbroja: 522-05/2-14-21, od 14. travnja 2014. godine.

Klasa: 022-03/14-07/140
Urbroj: 50301-09/09-14-2

Zagreb, 24. travnja 2014.

**REPUBLIKA HRVATSKA
VLADA REPUBLIKE HRVATSKE**

IZVJEŠĆE O RADU

**POVJERENSTVA ZA ISTRAŽIVANJE, UREĐENJE I ODRŽAVANJE VOJNIH
GROBLJA, GROBLJA ŽRTAVA DRUGOG SVJETSKOG RATA I GROBLJA
POSLIJERATNOG RAZDOBLJA**

ZA 2013. GODINU

Zagreb, 26. veljače 2014.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	3
2. ORGANIZACIJSKO USTROJSTVO.....	4
3. RAD POVJERENSTVA	6
4. SJEDNICE POVJERENSTVA.....	7
4.1. Prva sjednica	7
4.2. Druga sjednica.....	7
4.3. Treća sjednica.....	8
5. AKTIVNOSTI POVJERENSTVA	8
5.1. Obilježavanje 23. kolovoza, Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima	8
5.2. Izložba radova pristiglih u postupku Natječaja za izradu idejnog likovnog i urbanističko-arhitektonskog rješenja spomen-obilježja	9
5.3. Svečanost otkrivanja prvog spomen - obilježja žrtvama Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja	10
6. SAŽETAK	11

1. UVOD

Postupanje s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja nije bilo cjelovito i zadovoljavajuće riješeno niti sa stanovišta normativne uređenosti, niti sa stanovišta humanog pristupa i dužnog pijeteta prema žrtvi.

Kako bi unaprijedio zakonodavni okvir postupanja prema grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, a u duhu humanog postupanja prema žrtvama, Rezolucije Vijeća Europe o osudi komunizma i komunističkih zločina te Rezolucije Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu, Hrvatski Sabor je na prijedlog Vlade Republike Hrvatske usvojio Zakon o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja (NN broj 143/2012; dalje: Zakon) koji po prvi put na cjelovit način rješava pitanje postupanja prema posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja te je Vlada Republike Hrvatske osnovala

- Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo)

Povjerenstvo je savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske čiji je rad javan.

Povjerenstvo provodi mjere i aktivnosti s namjerom postizanja efikasne i uspješne provedbe ovoga Zakona, a osobito:

- predlaže stratejske mjere za razvoj i unapređenje provedbe ovoga Zakona,
- sudjeluje u provedbi međudržavnih ugovora/sporazuma, u pripremi zaključenja novih međudržavnih ugovora/sporazuma, kao i u pripremi dogovora sa zemljama s kojima nisu zaključeni međudržavni ugovori/sporazumi,
- daje prijedloge i mišljenja o pitanjima koja se odnose na provedbu ovoga Zakona,
- prati iskustva drugih država u područjima na koja se odnosi ovaj Zakon i predlaže Ministarstvu i Vladi Republike Hrvatske mjere za unapređenje suradnje.

Članove Povjerenstva imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske iz redova nadležnih državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih institucija i drugih tijela koje se bave pitanjima iz ovoga Zakona.

Članove Povjerenstva te predsjednika Povjerenstva i njegovog zamjenika predložit će Ministarstvo, uz prethodni prijedlog njihovih matičnih tijela, odnosno ustanova/institucija.

Predsjednika Povjerenstva i zamjenika predsjednika Povjerenstva imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova članova Povjerenstva.

Povjerenstvo za svoj rad odgovara Vladi Republike Hrvatske.

Jedanput u tijeku kalendarske godine Povjerenstvo Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskome saboru podnosi izvješće o radu u protekloj godini.

Ministarstvo branitelja, Uprava za zatočene i nestale dužna je osigurati obavljanje organizacijskih, stručnih, administrativno-tehničkih i drugih poslova za potrebe Povjerenstva, a sukladno Programu rada Povjerenstva, Poslovniku o radu Povjerenstva i utvrđenim dogovorima.

2. ORGANIZACIJSKO USTROJSTVO

Vlada Republike Hrvatske je 11. travnja 2013. donijela Odluku o Povjerenstvu za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja (NN broj: 46/2013) kao savjetodavnom tijelu Vlade Republike Hrvatske za provedbu Zakona.

Povjerenstvo čini dvadesetjedan/na predstavnik/ca i to dva predstavnika/ca Ministarstva branitelja i po jedan/na predstavnik/ca sljedećih državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih institucija i drugih tijela koje se bave pitanjima iz Zakona:

- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
- Ministarstvo unutarnjih poslova
- Ministarstvo pravosuđa
- Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
- Ministarstvo kulture
- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- Hrvatski institut za povijest
- Hrvatska biskupska konferencija
- Mitropolija zagrebačko-ljubljanska
- Mešihat islamske zajednice u Hrvatskoj
- Židovska zajednica Bet Israel u Hrvatskoj
- Koordinacija židovskih općina u Republici Hrvatskoj
- Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava
- Hrvatski Crveni križ
- Hrvatski državni arhiv
- Udruga gradova u Republici Hrvatskoj
- Udruga općina u Republici Hrvatskoj
- Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
- Hrvatski domobran, udruga ratnih veterana Hrvatske.

Sukladno Odluci, a na zahtjev Ministarstva branitelja, dostavljeni su prijedlozi predstavnika/ca državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih zajednica i drugih tijela koji se bave tematikom vezanom uz Zakon te je

Rješenjem Vlade Republike Hrvatske o imenovanju od 13. lipnja 2013. (NN broj: 74/2013):

Imenovan je PREDRAG MATIĆ, ministar branitelja, predsjednikom Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, po položaju.

Imenovan je IVAN GRUJIĆ, predstavnik Ministarstva branitelja, zamjenikom predsjednika Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Za članove Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, imenovani su:

- ANI PEJKOVIĆ, predstavnica Ministarstva vanjskih i europskih poslova
- ZDRAVKO MODRUŠAN, predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova
- DINKO KOVAČEVIĆ, predstavnik Ministarstva pravosuđa
- NEVENKA KLEMEN, predstavnica Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja
- SANJA ŠABAN, predstavnica Ministarstva kulture
- akademik PETAR STRČIĆ, predstavnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
- dr. sc. JASNA TURKALJ, predstavnica Hrvatskog instituta za povijest
- FRANJO TALAN, predstavnik Hrvatske biskupske konferencije
- protojerej stavrofor DUŠKO SPASOJEVIĆ, predstavnik Mitropolije zagrebačko-ljubljanske
- mr. sc. SENAD NANIĆ, predstavnik Mešihata islamske zajednice u Hrvatskoj
- rabin dr. KOTEL DADON, predstavnik Židovske vjerske zajednice BetIsrael u Hrvatskoj
- glavni rabin LUCIANO MOŠE PRELEVIĆ, predstavnik Koordinacije židovskih općina u Republici Hrvatskoj
- emeritus prof. dr. sc. IVO BANAC, predstavnik Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava
- prin. dr. sc. NENAD JAVORNIK, dr. med., predstavnik Hrvatskoga Crvenog križa
- VLATKA LEMIĆ, predstavnica Hrvatskog državnog arhiva
- mr. sc. DRAGICA KEMETER, predstavnica Udruge gradova u Republici Hrvatskoj
- MARTIN BARIČEVIĆ, predstavnik Udruge općina u Republici Hrvatskoj
- mr. sc. IVAN FUMIĆ, predstavnik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
- ŽELJKO KULIŠIĆ, predstavnik Hrvatskog domobrana, udruge ratnih veterana Hrvatske.

3. RAD POVJERENSTVA

Povjerenstvo radi na sjednicama, a prema potrebi i u posebnim radnim skupinama sukladno zadaćama iz Poslovnika o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Sjednice Povjerenstva saziva predsjednik Povjerenstva prema potrebi, a najmanje četiri puta godišnje.

Sjednica se održava ako je prisutna natpolovična većina svih članova Povjerenstva, u pravilu u prostorijama Ministarstva branitelja, a prema potrebi mogu se održati i na drugim mjestima.

O nazočnosti članova sjednicama Povjerenstva vodi se evidencija.

Nakon dva uzastopna izostanka člana Povjerenstva sa sjednice Povjerenstva, o kojima predsjednik Povjerenstva nije bio na vrijeme obaviješten, predsjednik Povjerenstva će o tome izvijestiti Vladu Republike Hrvatske i predlagatelja čiji je predstavnik u Povjerenstvu izostao.

U slučaju odsutnosti ili spriječenosti člana Povjerenstva može ga zamijeniti predstavnik državnog tijela, ustanove, organizacije, instituta, vjerske institucije i drugih predstavnika imenovanih članova Povjerenstva te ima pravo sudjelovati u raspravi bez prava glasa u odlučivanju.

Odluke se donose natpolovičnom većinom svih članova Povjerenstva.

Akte Povjerenstva potpisuje predsjednik Povjerenstva.

Povjerenstvo utvrđuje svoj godišnji program rada.

Rad Povjerenstva je javan.

Rad Povjerenstva u 2013. godini odvijao se prema planu usvojenih aktivnosti:

1. Evaluacija utvrđenih prioriteta za 2013. godinu,
2. Rasprava, primjedbe i prijedlozi o aktima koji reguliraju provedbu Zakona: o Pravilniku o kriterijima i standardima za uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova, o Pravilniku o tekstu natpisa, obliku, veličini i tehničkom rješenju spomen obilježja za groblja žrtava poslijeratnog razdoblja nakon Drugog svjetskog rata, o Pravilniku o načinu i sadržaju vođenja evidencije te načinu obilježavanja i održavanja vojnih groblja i groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja,
3. Evaluacija provedbe programa rada i prioriteta od trenutka osnivanja Povjerenstva (11. travnja 2013. godine), a za potrebe godišnjeg izvješća Vladi RH i Saboru RH,
4. Razmatranje predloženih rješenja za obilježavanje i uređenje groblja i prilaznih putova za lokacije iz programa rada, a nakon što budu provedene propisane (natječajne) procedure,
5. Sudjelovanje u izradi strategije i odabiru prioriteta za sljedeću godinu,
6. Prijedlozi i inicijative, preporuke i savjeti Povjerenstva, a u smislu unaprjeđenja provedbe Zakona i ispunjenja zadataka iz Programa rada.

4. SJEDNICE POVJERENSTVA

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja je u 2013. godini **održalo tri sjednice**:

- **20. lipnja, 14. studenoga i 30. prosinca.**

4.1. Prva sjednica

Prva sjednica Povjerenstva održana je 20. lipnja 2013. godine:

- usvojen Poslovnik o radu Povjerenstva,
- usvojena predložena strategijska mjera, s ciljem unaprjeđenja provedbe Zakona, prema kojoj će prioritet u provođenju ekshumacija imati zahtjevi nadležnih pravosudnih tijela i onih zahtjeva za ekshumacijom koji se tiču javnog interesa, kao infrastrukturnih radova,
- potvrđen prijedlog programa rada Povjerenstva za 2013. godinu,
- usuglašena tri Pravilnika propisana Zakonom koji su nužni za njegovu provedbu:
  1. Pravilnik o kriterijima i standardima za uređenje pronađenih groblja poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova,
  2. Pravilnik o tekstu natpisa, obliku, veličini i tehničkom rješenju spomen obilježja za groblja žrtava poslijeratnog razdoblja,
  3. Pravilnik o načinu i sadržaju vođenja evidencije te načinu obilježavanja i održavanja vojnih groblja i groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja,
- usuglašeno je da jedinstveni tekst natpisa treba sadržavati informacije o žrtvi, zločinu i počinitelju te da će Povjerenstvo predlagati tekst o okolnostima stradanja za svaku pojedinu lokaciju.
- Povjerenstvo je izvješteno o aktivnostima Ministarstva u provedbi Zakona.

4.2. Druga sjednica

Druga sjednica Povjerenstva održana je 14. studenog 2013. godine:

- bila je tematski posvećena predstavljanju rješenja spomen-obilježja koje je pobijedilo na javnom natječaju i koje će kao jedinstveno spomen-obilježje biti postavljano na grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.
- zaključeno je da se prvo spomen-obilježje postavi na jednoj od dvije određene lokacije od 15 predloženih: Tupale – Sinac u Ličko - senjskoj županiji i Banjaluka, Zlodijev brijeg, Peščenka u Gračanima u Gradu Zagrebu,
- usuglašeni sunatpisiza spomen-obilježja i donesen je zaključak dogovorenog teksta:
  1. „U spomen na 134 žrtve komunističkog režima ubijene u svibnju 1945. godine u Banjaluci, Zlodijevom brijegu i Peščenki“,
  2. „U spomen na 15 žrtava komunističkog režima ubijenih u rujnu 1946. godine u Tupalama, Sinac“ te su usuglašeni ostali primjeri natpisa:
  3. „U spomen na ____ (broj) žrtava ustaškog režima ubijenih ____ (datum) godine ____ u ____ (lokacija)“;
  4. „U spomen na ____ (broj) žrtava svih totalitarnih režima ubijenih ____ (datum) godine ____ u ____ (lokacija)“.
- u vezi provedbe postojećih međunarodnih ugovora koji uređuju postupanje prema vojnim grobljima i ratnim grobovima (Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Njemačke o njemačkim ratnim grobovima u Republici Hrvatskoj, Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uređenju ratnih grobova, Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju vojnih groblja),

zaključeno je da bi se, nakon analize njihovih odredaba i sagledavanja pitanja koja su se pojavila tijekom njihove provedbe od strane tijela zaduženih za provedbu odnosno u okviru foruma predviđenih svakim pojedinim ugovorom, trebalo utvrditi stajalište o potrebi ili nužnosti pristupanja izmjenama ili dopunama pojedinog međunarodnog ugovora i u skladu s time djelovati u kontaktima s pojedinom ugovornom strankom na drugoj strani, odnosno inicirati potrebne postupke s tim ciljem. Nadalje je zaključeno da pri izradi i sklapanju budućih međunarodnih ugovora kojima se uređuje suradnja u ovom području treba voditi računa da se odgovarajuće zaštite i osiguraju prije svega interesi Republike Hrvatske.

- Povjerenstvo izvješteno o aktivnostima Ministarstva na provedbi Zakona u razdoblju između prve i druge sjednice Povjerenstva.

4.3. Treća sjednica

Treća sjednica Povjerenstva održana je 30. prosinca, u Otočcu, prigodom postavljanja prvog spomen-obilježja na lokaciji Tupale - Sinac.

- na sjednici je raspravljen Izvještaj o radu Povjerenstva u 2013. godini,
- raspravljen Program rada za 2014. godinu, kojim su navedene glavne aktivnosti:
  1. Evaluacija aktivnosti na provedbi Zakona u 2013. godini,
  2. Prijedlozi i inicijative, preporuke i savjeti Povjerenstva, a u smislu unaprjeđenja provedbe Zakona i ispunjenja zadataka iz Programa rada,
  3. Aktivno sudjelovanje Povjerenstva u odlučivanju o uređenju pojedinih spomen - lokacija (jedinstveni tekst natpisa i drugo),
  4. Prijedlozi i mišljenja o međunarodnim ugovorima i sporazumima koji reguliraju postupanje prema vojnim grobljima i ratnim grobovima. Prijedlozi za unaprjeđenje postojećih ugovora i sporazuma i prijedlozi sklapanja ugovora i sporazuma s drugim državama,
  5. Sudjelovanje Povjerenstva u obilježavanju Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima 23. kolovoza 2014. godine.
- te je usuglašna praksa da se članovi Povjerenstva putem elektroničke pošte redovito izvještavaju i o medijskim pisanjima o radu Povjerenstva.
- Povjerenstvo izvješteno o aktivnostima Ministarstva na provedbi Zakona u razdoblju između druge i treće sjednice Povjerenstva.

Na sjednici je Povjerenstvo upoznato s Izvješćem o provedbi Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu.

U realizaciji plana i ostvarivanju postavljenih ciljeva aktivno su sudjelovali svi članovi Povjerenstva.

Članovi Povjerenstva na sjednicama Povjerenstva bili su redovito informirani o aktivnostima Ministarstva na provedbi Zakona.

5. AKTIVNOSTI POVJERENSTVA

5.1. Obilježavanje 23. kolovoza, Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima

Zakonom dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj iz 2011. godine uveden je novi spomendan – Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima, koji se obilježava 23. kolovoza.

Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih sustava utvrđen je Deklaracijom Europskog parlamenta, od 23. kolovoza 2008. godine, o proglašenju 23. kolovoza europskim danom sjećanja na žrtve staljinizma i nacizma, a potvrđen je točkom 15. Rezolucije Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu, od 2. travnja 2009. godine, koja poziva na proglašenje 23. kolovoza Europskim danom sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima, i komemoriranje ovog dana s dostojanstvom i nepristranošću.

Budući da je Republika Hrvatska u prošlom stoljeću bila suočena s tragičnim stradanjima kao posljedicom vladavine totalitarnog sustava, predloženo je, a u Hrvatskom saboru i usvojeno, da se 23. kolovoza i u Republici Hrvatskoj proglasi danom sjećanja na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima.

Parlamentarna skupština Vijeća Europe odlučno osuđuje teška kršenja ljudskih prava počinjena od strane totalitarnih režima te izražava suosjećanje, razumijevanje i priznanje za žrtve tih zločina. Obilježavanjem Europskog dana sjećanja, Hrvatska se pridružila većini zemalja članica EU u kojima se potiče promišljanje kompleksnih pitanja zajedničke povijesti. Europski parlament u svojoj preporuci svakoj je zemlji preporučio prilagođavanje načina obilježavanja sjećanja na žrtve vlastitoj povijesti i tradiciji.

Rezolucija Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu naglašava, da Europa neće biti ujedinjena, osim ako nije u mogućnosti stvoriti zajednički pregled povijesti, priznavajući nacizam, staljinizam te fašističke i komunističke režime kao zajedničko nasljeđe pa iznoseći poštene i temeljite rasprave o njihovim zločinima u prošlom stoljeću.

Povodom obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima Ministarstvo branitelja Republike Hrvatske organiziralo je 23. kolovoza 2013. komemoracije za žrtve stradale u jami Jazovka pokraj Žumberka i koncentracijskom logoru Jadovno pokraj Gospića za državna izaslanstva, članove Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, predstavnike diplomatskog zbora akreditiranih u Hrvatskoj te predstavnike vjerskih i sveučilišnih zajednica i nevladinih udruga.

Sudionici komemoracije posjetili su logorski kompleks Jadovno pokraj Gospića, u kojem su ubijane žrtve ustaškog režima i jamu Jazovka pokraj Žumberka, u kojoj su ubijane žrtve komunističkog režima.

5.2. Izložba radova pristiglih u postupku Natječaja za izradu idejnog likovnog i urbanističko-arhitektonskog rješenja spomen-obilježja

U prostorijama Hrvatskog državnog arhiva od 14. do 28. studenog 2013. godine je održana izložba natječajnih radova pristiglih u postupku Natječaja za izradu idejnog likovnog i urbanističko-arhitektonskog rješenja spomen-obilježja za groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.

Otvorenju izložbe 14. studenog 2013. godine, nakon što su im na drugoj sjednici Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja predstavljeni rezultati natječaja, prisustvovali su članovi Povjerenstva.

Nakon sjednice izložbu svih pristiglih radova otvorio je predsjednik Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja gospodin Predrag Matić, ministar branitelja.

Ministarstvo branitelja 21. kolovoza 2013. godine raspisalo je Natječaj za izradu idejnog likovnog i urbanističko-arhitektonskog rješenja spomen-obilježja. Zaključno s 21. listopada 2013. na natječaj je pristiglo ukupno 30 radova, od kojih je najbolje izabrao Ocjenjivački sud u sastavu: Ivan Grujić, pomoćnik ministra; Nenad Kondža, dipl. ing. arh.; Tanja Antunović, načelnica Sektora za žrtve Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja Ministarstva branitelja; Alem Korkut, akademski kipar; prof. Goran Rako, dipl. ing. arh.

Stručni savjetnici u postupku natječaja kao predstavnici Povjerenstva za istraživanje, uređenje i obilježavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja sudjelovali su akademik Petar Strčić predstavnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Sanja Šaban, predstavnica Ministarstva kulture i dr. sc. Jasna Turkalj, predstavnica Hrvatskog instituta za povijest.

Sva mjesta stradanja obilježavaju se postavljanjem jednakog spomen-obilježja koje je rad autora Mirele Bošnjak, Mirka Buvinića i Maje Furlan Zimmermann, izabranog na Natječaju.

5.3. Svečanost otkrivanja prvog spomen - obilježja žrtvama Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja

30. prosinca 2013. godine u Tupalama – Sincu svečano je otkriveno prvo spomen-obilježje koje je Republika Hrvatska, temeljem Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, postavila u znak sjećanja na žrtve poslijeratnog razdoblja.

Otkrivanju spomen-obilježja prisustvovali su članovi obitelji ekshumiranih iz masovne grobnice na lokaciji Tupale - Sinac, državna izaslanstva, članovi Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Spomen-obilježje u Tupalama - Sinac otkrili su predsjednik Povjerenstva gospodin Predrag Matić, ministar branitelja te Ivica Kostelac, unuk pokojnog Ilije Kostelca, ekshumiranog iz spomenutog grobišta.

Riječ je o dvije grobnice iz kojih su ekshumirani posmrtni ostaci 15 osoba ubijenih od strane komunističkog režima u rujnu 1946. godine.

Nakon otkrivanja spomen-obilježja položeni su vijenci.

6. SAŽETAK

Mjere i aktivnosti donesene od Povjerenstva s namjerom postizanja učinkovitije provedbe Zakona:

- ▶ usvojena je strategija provedbe Zakona prema kojoj će prioritet u provođenju ekshumacija imati zahtjevi nadležnih pravosudnih tijela i onih zahtjeva za ekshumacijom koji se tiču javnog interesa, kao infrastrukturnih radova
- ▶ usvojeni su i usuglašeni prijedlozi tri Pravilnika propisana Zakonom koji su nužni za njegovu provedbu
- ▶ usvojeno je i usuglašeno da jedinstveni tekst natpisa treba sadržavati informacije o žrtvi, zločinu i počinitelju te da će Povjerenstvo predlagati tekst o okolnostima stradavanja za svaku pojedinu lokaciju
- ▶ zaključeno je da se prvo spomen-obilježje postavi u Tupalama-Sincu kod Otočca
- ▶ usuglašeni su natpisi za spomen-obilježja i donesen je zaključak dogovorenog teksta
  1. U spomen na 134 žrtve komunističkog režima ubijene u svibnju 1945. godine u Banjaluci, Zlodijevom brijegu i Peščenki“,
  2. „U spomen na 15 žrtava komunističkog režima ubijenih u rujnu 1946. godine u Tupalama, Sinac“ te su usuglašeni ostali primjeri natpisa:
  3. „U spomen na ____ (broj) žrtava ustaškog režima ubijenih ____ (datum) godine ____ u ____ (lokacija)“;
  4. „U spomen na ____ (broj) žrtava svih totalitarnih režima ubijenih ____ (datum) godine ____ u ____ (lokacija)“
- ▶ obilježen je, 23. kolovoza, Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima komemoracijom za žrtve stradale u jami Jazovka pokraj Žumberka i koncentracijskom logoru Jadovno pokraj Gospića
- ▶ izložbu svih pristiglih radova otvorio je predsjednik Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja
- ▶ 30. prosinca 2013. godine u Tupalama – Sincu svečano je otkriveno prvo spomen-obilježje koje je Republika Hrvatska, temeljem Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, postavila u znak sjećanja na žrtve poslijeratnog razdoblja.